

Mattilsynet

Felles postmottak, Postboks 383
2381 Brumunddal

Vår dato
29.05.2020

Vår referanse
2018/00309-9

Vår saksbehandler
Jan Henrik Sandberg/97682469

Deres referanse

Forslag til nye regler om kontroll med lakselus - Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag

Norges Fiskarlag viser til invitasjon fra Mattilsynet om å komme med innspill til utkast til ny forskrift om kontroll med lakselus i akvakulturanlegg.

Om utslipp av legemidler mot lakselus

Innledningsvis vil vi påpeke at Norges Fiskarlag ønsker en god og kunnskapsbasert sameksistens med andre næringer, ikke minst med akvakulturnæringen. Samtidig er det en forutsetning at virksomheten ikke går på bekostning av hav- og fjordmiljø, ville bestander og/eller fiskernes driftsgrunnlag.

Når det gjelder kontroll med lakselus, så er fiskerne særlig bekymret for effektene av legemidler på det marine miljøet, ikke minst på bestandene av marine krepsdyr. For å få tilstrekkelig kunnskap om dette har det vist seg å være helt avgjørende at legemiddelbruken blir dokumentert på en sikker og pålitelig måte.

Høringsnotatet viser til at havbruksnæringen skal være miljømessig bærekraftig. Dette er i samsvar med føringene fra både Stortinget og regjeringen, som har slått fast at miljømessig bærekraft skal være selve fundamentet for videre vekst i oppdrettsnæringa. Etter vår oppfatning må dette begrepet også omfatte utslipp av legemidler/kjemikalier mot lus, inkludert effektene dette har på miljøet, marine krepsdyr og ressursgrunnlaget for viktige fiskerier.

Det er nå sannsynliggjort at utslipp av aktuelle legemidler mot lakselus kan skade marine krepsdyr (bl.a. bl.a. reke, raudåte, krill og hummer) relativt langt unna utslippspunktet (jf. <https://forskning.no/fiskehelse-framsenteret-kjemi/kjemikaliene-som-dreper-lakselus-skader-fisk-reker-og-miljoet/1675744>). Disse artene har også vist seg å ta skade av langt lavere konsentrasjoner enn det som brukes i selve behandlingen. Siden hele merdvolumet/brønnbåtvolumet behandles (ikke hvert enkelt individ) brukes det også svært mye virkestoff. Det er fortsatt svært mangelfull kunnskap om hvilke langsiktige effekter disse utslippene har på krepsdyrbestandene og det marine miljøet ellers.

Selv om Havforskningsinstituttets risikorapport for 2020 også omtaler denne problemstillingen, bør det bemerkes at instituttet her ikke har inkludert forskningsresultater fra andre forskningsinstitusjoner (bl.a. forskning finansiert av FHF og Norges Forskningsråd), samt relevant internasjonal forskning, i nødvendig grad. Norges Fiskarlag anmoder derfor om at kommende risikorapporter refererer til det som er gjeldende kunnskapsfront innen tematikken.

Det bør også bemerkes at det har vært en stor nedgang i bruken av legemidler mot lakselus siden 2016, først og fremst grunnet resistensutvikling. Denne nedgangen ser nå ut til å ha stoppet opp, ikke minst i Nord-Norge (jf. <https://www.kyst.no/article/flere-lusebehandlinger-saa-langt-i-aar/>). Utslippene i dag er fortsatt om lag 10 ganger høyere enn i 2007, så problemet er fortsatt betydelig.

Siden 2007 har det totalt blitt gjennomført om lag 40 000 kjemiske behandlinger mot lakselus langs Norskekysten. Vi vet nå at hver slik behandling kan svekke reke- og krepsdyrbestandene lokalt, noe som igjen kan føre til betydelige effekter på kystøkosystemene over tid. Det har aldri blitt gjennomført noen form for samlet risikovurdering / konsekvensutredning, der følgene av dette har blitt vurdert. Imidlertid har fiskerne erfart at rekefangstene langs kysten ble betraktelig redusert fram til 2018, uten at en har klart å bevise eller avkrefte noen sammenhenger.

I arbeidet med Regjeringens handlingsplan mot resistens i 2016 og 2017, ble det avdekket at de ulike legemidlenes preparatomtaler ikke var oppdatert, særlig ikke i forhold til beskrivelse av miljørisiko. Preparatomtalene omtalte også i liten grad risiko ved «off-label» legemiddelbruk, og de var i liten grad testet på aktuelle organismer i norske farvann. Vi forventer at dette nå langt på vei er korrigert.

Det kan også nevnes at det såkalte «trafikklyssystemet», som skal regulere veksten i norsk oppdrettsnæring, ikke er utformet for å ivareta hensynet til fjordmiljøet og krepsdyrbestandene, og dermed også driftsgrunnlaget for viktige fiskerier. Veksten innen et produksjonsområde avhenger kun av lusenivå og såkalt risiko for lakselusindusert dødelighet. Dette kan paradoksalt nok føre til at økt bruk av kjemikalier/legemidler mot lakselus samtidig gir «grønt lys», og dermed mulighet for videre vekst.

Vi konstaterer at forvaltningen i 1999 besluttet at utslipp av legemidler/kjemikalier mot lakselus skulle unntas behandling etter forurensningsregelverket (jf. Veileder 99:04, TA-1653-1999). Langt på vei gjelder dette fortsatt. Mattilsynet og fiskehelseveterinærene har derfor også et stort ansvar for å ivareta hensynet til det marine miljøet, når det foreskrives legemidler. Rapporten fra Mattilsynets legemiddelkampanje viste til: «Vårt inntrykk er at hensynet til lave lusenivå i praksis har overskygget andre miljøhensyn.» Vi håper dette er en praksis som nå har blitt endret.

Kommentarer til utkast til ny forskrift

Høringsbrevet legger opp flere forslag til endringer i gjeldende luseforskrift. Norges Fiskarlag mener dette er et viktig arbeid, og vi støtter i all hovedsak opp om de foreslåtte endringene.

«§ 1 – **Formål.** Forskriften skal bidra til:

- a) at nivået av lakselus på fisk i akvakulturanlegg er under kontroll, for å bidra til at det er forsvarlig å produsere laksefisk i sjøen
- b) at hensynet til fiskevelferd er ivaretatt og lakselusmitte forebygges
- c) at skader på vill eller oppdrettet fisk som følge av lakselus eller behandling mot lakselus unngås, og
- d) at videre resistensutvikling hos lakselus motvirkes»

Vi konstaterer at ansvaret for å ivareta det marine miljøet ikke er nevnt i forslaget til ny formålsparagraf. Det til tross for at det i høringsnotatet står: «Vi samler Mattilsynets virkemidler i denne forskriften, selv om de også gjelder gjennom annet regelverk.» Norges Fiskarlag anmoder derfor Mattilsynet om å legge til et nytt pkt. e) om «at det tas nødvendige miljøhensyn i behandling mot lakselus og skottelus». Alternativt bør det henvises til akvakulturlovens miljønorm (jf. § 10).

«§ 8 **Rapportering.** For anlegg i drift skal oppdretteren innen utgangen av mandag hver uke rapportere opplysninger om sjøtemperatur og behandlinger for forrige uke. Når oppdretteren har talt lakselus, skal resultatet av tellingen rapporteres innen utgangen av mandag uken etter tellingen. Oppdretteren skal rapportere opplysninger om gjennomsnittlig antall lakselus av voksen hunnlus, bevegelige stadier og fastsittende stadier for hver produksjonsenhet og gjennomsnittlig antall lakselus på all fisk i anlegget. Oppdretteren skal rapportere hvilken dato tellingen ble utført».

Det foreslås altså i ny forskrift at det fra nå av også skal rapporteres hvilken dato lusetellingene er gjennomført. Det er noe vi støtter. I høringsnotatet legges det derimot *ikke* opp til at mengde legemidler (og tidspunkt for behandling/utslipp) skal rapporteres. Mattilsynet skriver allikevel at de ønsker høringsinstansenes syn på saken.

Det er helt avgjørende at forvaltningen legger best mulig kunnskap til grunn for den framtidige reguleringen av legemidler mot lakselus. Norges Fiskarlag mener derfor at tidspunkt og mengde legemiddel/virkestoff brukt i behandlinger mot lakselus og skottelus *må* rapporteres. Hvis ikke vil det være tilnærmet umulig å vurdere/evaluere hvilke konsekvenser dette har på de marine økosystemene.

Flere episoder med massedød av ulike krepsdyr har vist seg å ha sammenfall i tid og rom med utslipp av legemidler (ikke minst deltametrin). Her har legemiddelbruken i flere tilfeller kun framkommet gjennom tilsynsrapporter, som igjen har referert til anleggenes driftsjournaler. Den aktuelle legemiddelbruken framgikk ikke i Barents Watch / Lusedata. Det var en medvirkende årsak til at Havforskningsinstituttet ved flere anledninger (Ålfjorden, Narvik, Øygarden) gjorde uriktige konklusjoner om at episoder med massedød av krepsdyr her ikke kunne skyldes legemiddelutslipp.

I Barents Watch / Lusedata vises relativt ofte store markerte «dropp» i mengden lakselus, ut over det som kan skyldes tilfeldigheter eller naturlig variasjon, samtidig som det ikke er rapportert om noen behandlinger. Det har vist seg at dette også kan skyldes manglende rapportering. Norges Fiskarlag har derfor oppfordret forvaltningen om å gjennomgå slike tilfeller, gjennom kontroll av driftsjournalene. Vi kjenner ikke til om det har blitt fulgt opp.

Vi er ellers klar over at det ikke er uvanlig med massedød av marine krepsdyr, særlig krill vinterstid, og at det kan være flere naturlige årsaker til dette. Da det i 2018 – 2019 var et særlig stort fokus på denne problematikken ble et stort antall tilfeller (også der det kun ble små mengder døde krepsdyr i strandsonen), innrapportert. Flere av disse tilfellene viste seg å ikke kunne ha noe med utslipp av legemidler å gjøre.

Når Fiskeridirektoratet i dag gjennomfører vurderinger av massedød av marine krepsdyr kontrolleres fortsatt kun data fra Barents Watch. Her foreligger informasjon om hvilke uker det har blitt gjennomført behandlinger mot lakselus, men ikke dag/tidspunkt for behandlingene. Mengde virkestoff rapporteres heller ikke. Per i dag er derfor ikke informasjonen som ligger i Barents Watch av en slik kvalitet at en vil kunne få tilstrekkelig gode og tillitvekkende svar. Det bør også nevnes at Veterinært legemiddelregister (VetReg), som gir oversikt over total mengde legemidler som skrives ut på ulike lokaliteter, heller ikke gir tilstrekkelig detaljerte opplysninger til å kunne avdekke miljøeffekter og/eller skade på krepsdyrbestandene.

Mengden legemiddel som er brukt ved den enkelte behandling skal i dag uansett journalføres (jf. akvakulturdriftsforordningen § 41 første ledd bokstav e og f). Her går det fram at driftsjournalen på hver enkelt oppdrettslokalitet minst skal inneholde oppdaterte opplysninger om legemiddel / kjemikalieforbruk, legemiddel / kjemikalietype, produktnavn, mengde, forbruksperiode og tilbakeholdelsestid. Normalt føres også nøyaktig tidspunkt for behandling og slipping av presenning. Også gjeldende forskrift om bekjempelse av lakselus i akvakulturanlegg slår fast at mengde virkestoff som er benyttet ved behandling mot lakselus skal rapporteres (jf. § 10 første ledd bokstav c).

For å kunne få tilstrekkelig sikker kunnskap må en i dag altså undersøke driftsjournalene på aktuelle oppdrettslokaliteter. Selv om disse formelt sett er å regne som offentlig informasjon (jf. miljøinformasjonsloven), så er det særdeles tungvint og tidkrevende å få innsyn i disse. Som vist til ovenfor blir dette i praksis derfor svært sjelden gjort. Det vil være langt enklere å systematisk rapportere mer detaljert informasjon om lusebehandlinger og legemiddelbruk videre til Barents Watch / Lusedata.

Konklusjonen er at tidspunkt og mengde legemiddel/virkestoff brukt i behandlinger mot lakselus og skottelus *må* rapporteres. Hvis ikke vil det som nevnt være tilnærmet umulig å vurdere/evaluere hvilke konsekvenser legemiddelutslippene har på de marine økosystemene, og forvaltningen vil heller ikke legge beste tilgjengelige kunnskap til grunn for sitt arbeid. Norges Fiskarlag kan ikke se noen grunner av betydning, som tilsier at denne informasjonen ikke skal rapporteres.

For øvrig støtter Norges Fiskarlag forslaget om at behandling mot skottelus skal rapporteres på samme måte som behandling av lakselus. I praksis vil behandling mot skottelus også virke på lakselus, og effekten på det ytre miljøet og krepsdyrbestandene vil kunne være omtrent den samme.

Vi vil være tilgjengelig for utfyllende informasjon knyttet til våre innspill, dersom Mattilsynet har ønske om det.

Med hilsen
NORGES FISKARLAG

Otto Gregussen/sign.

Jan Henrik Sandberg/sign.

Kopi til: Medlemslag, Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, Miljødirektoratet og Havforskningsinstituttet.

Vedlegg: